

vizsgálta a megmutatkozó új kulturális jelenségeket, Cserepnin professzor pedig a centralizált orosz állam kialakulásáról tartott nagysikerű előadást.

A lengyelországi reneszánsz-problematikát ugyancsak több francia és belga tudós választotta előadásá tárgyává. Mind közül kiemelkedett M. Bourilly-nak, a párizsi egyetem lengyel tanszéke professzorának előadása Kochanowski-ról. A műelemzésre épített tanulmány eddig fel nem ismert (Balassi-kutató számára is tanulságos) összefüggéseket tárt fel, teljes mélységében láttatta a költő gondolatvilágát, stb., egyszerűen feledhetetlenné tudta tenni a lengyel reneszánsz nagy költőjét. M. Backvis, brüsszeli és M. Jobert grenoble-i professzorok szintén a lengyel reneszánsz egyes fázisait ismertették megragadó erővel és a magyar kutató számára is sok haszonnal. (Pl. a katolicizmus és a nyugati civilizáció hatása; a mindennapi életben jelentkező humanizmus problémája stb.) — A nyugati tudósok szereplése nyomán érdemes megjegyezni, hogy a polgári tudomány, bárha híven ragaszkodva is kialakult módszereihez, a kelet-európai témákban mindinkább kénytelen a marxista tudósok legújabb eredményeit felhasználni és alkalmazni, miből természetesen következik munkáikban is a gazdasági és társadalmi tényezők hasonló értelemben vett erős térhódítása, megbecsülése.

Maguknak a lengyel küldötteknek szereplése — mind a nyolc esetben hazai témával — lényegesen és színvonalasan járult hozzá a kérdéscsoport feldolgozásához. Kár viszont, hogy a sokszor kézenfekvő párhuzamok a magyar reneszánsz alakulásához, jelenségeihez legtöbbször kiaknázatlanok maradtak előadásaikban, amivel a középeurópai reneszánsz problémáinak általánosítását nagyban elősegíthették volna. Mindamellet így is maradandó és mielőbb feldolgozandó anyagot kapott a magyar tudomány több előadásból. Ilyen témák voltak pl. A XV—XVI. századi lengyel átalakulás szociális és filozófiai eszméi, (Voise és Suchodolski tanulmányai), A lengyel oktatás- és művelődésügy problémái a reneszánsz századaiban (Kurdi-bacha professzortól), A reneszánsz lengyel zene és zenei műveltség (Mlle Lissa), A nyomtatott könyv szerepe a lengyel reformáció kibontakozásában (M. Gryczowa), stb. Ezek a témák megannyi izgalmas átfogó kérdést és sok apró utalást, nyomot rejtenek a magyar irodalom vonatkozásában. Ezúttal csak néhányat említhetünk; így pl. a reneszánsz lengyelöldre hatolásának és eszmeiségének kérdései; a reformáció (antitrinitarizmus) majd az ellenreformáció térhódításának kulturális vonatkozásai; az európai jezsuita mozgalom szerepe a tanügy, kultúra és irodalom terén; a krakkói egyetem és a lengyel iskolák reneszánsz eszmékkel telítődésének fokozatairól adott kép; (kézenfekvő a viszonyítás az ott tanult magyar diákok felfogásának értelmezéséhez); a lengyel nyomdák — egyben a magyar könyvkiadás bölcsőjének — helyzetéről és aktivitásáról hozott új anyag; a reneszánsz zene és irodalmi művek nálunk is jellemző egymásra hatásának nyomkövetése, stb.

Gazdag eredménnyel és tanulsággal zárult tehát tours-i ülésszak munkája. A magyar küldöttség jól megálta a helyét mind a magyar tudomány általános érvényű eredményeinek közvetítésében, mind pedig irodalmunk számos fontos kérdésének európai szinten való megismertetésében. Baráti kapcsolatokat építhetett ki itt egyaránt a nyugati és szocialista országok tudományos életével, s a meghívott magyar ösztöndíjasok (fiatalabb tudományos munkatársak és egyetemi oktatók) kiléphettek a még gyakran provinciális viszonylatokból s a szaktudomány kiváló nemzetközi képviselőivel és nézeteivel ismerkedhettek meg. A tours-i összejövetel ígéretet is jelent a jövőre: van helyünk s van tennivalónk a nemzetközi fórumokon.

Az ülésszak sikeres megrendezése és az ott kialakult nemzetközi baráti, tudományos szellem Pierre Mesnard professzor érdeme, akinek munkáját messzeemenő elismerés illeti. Személyében nemcsak egy kiemelkedő tudós-egyéniséget, hanem a francia—magyar kapcsolatok erősítésén fáradozó szívélyes vendéglátót is megismerhettünk.

Gyenis Vilmos

A magyar irodalom bibliográfiai kézikönyvének munkálatai

Az utolsó másfél évben jelentős mértékben előrehaladtak a magyar irodalom bibliográfiai kézikönyvének munkálatai. Az öt kötetre tervezett bibliográfiai kézikönyv első kötete a magyar irodalomelméleti és irodalomtörténeti irodalom legfontosabb általános és összefoglaló jellegű monográfikus műveinek, tanulmányainak és a legjelentősebb ilyen vonatkozású szakbírálatainak bibliográfiai adatait fogja tartalmazni témakörök szerint csoportosítva és témacsoporton belül időrendbe sorozva. Ebben a kötetben megtalálhatók az összefoglaló jellegű magyar irodalomtörténeti művek, forráskiadványok, segédkönyvek címjegyzékei, az irodalomelméleti, irodalomesztétikai irodalom legfontosabb leőhelyeinek adatai, az irodalmi műfajok szakirodalmi és lehetőség szerint mindazon értékes művek jegyzéke, amelyek a magyar irodalmi nyelv, stílus és a verstan problémáit tudományos színvonalon elemzik. Külön fejezetben találja meg az olvasó az irodalmi irányzatok, áramlatok, iskolák bibliográfiai adatait, tehát

a kézikönyv első kötete alapján bárki könnyen eligazodhat majd például a magyar romantika vagy a realizmus szakirodalmában. Az egész kézikönyv természeténél fogva csak magyar vonatkozású anyagot tartalmaz, illetve emellett magyar szerzők általános jellegű (tehát nem valamely nemzet irodalmára vonatkozó) irodalomelméleti és irodalomtörténeti műveinek adatait, de külön fejezetben gyűjti össze a magyar irodalom és a külföldi irodalmak kapcsolatával foglalkozó szakmunkák adatait. Igen részletes anyaggyűjtő munka eredményeként együtt fogja találni a szakember az irodalmi életre vonatkozó bibliográfiai adatokat is, ezen belül az irodalmi társaságok működésével kapcsolatos adatokat, az irodalmi díjak, kongresszusok és nevezetesebb irodalmi viták adatait.

A bibliográfiai kézikönyv további négy kötetének anyaga a magyar irodalom egymást követő korszakai szerint tagolódik. A második kötet a régi magyar irodalom bibliográfiáját tartalmazza 1772-ig, a harmadik a felvilágosodás- és reformkori irodalom adatait 1849-ig, a negyedik a múlt század második fele irodalmának bibliográfiai feldolgozását adja, végül az ötödik kötet a huszadik század anyagát tartalmazza.

Előre kidolgozott terveink szerint elsőnek a kézikönyv második kötete, a régi magyar irodalom bibliográfiája fog elkészülni és megjelenni. A kötetet V. Kovács Sándor szerkeszti, a kötet munkatársa Szentesi Miklós. A kötet anyaggyűjtő munkái már befejeződtek, az adatok ellenőrzése, a tételek legépélése folyamatban van. A kötet szerkesztése szintén előrehaladott állapotban van. Tervek szerint a kötet anyaga 1964-ben már lektorálható lesz.

Az egyes korszakok anyagát tartalmazó kötetek élén szintén megtalálja az olvasó a legfontosabb összefoglaló műveknek a bibliográfiai adatait. Az általános rész után következik minden periodikus kötetben belül az illető korszak irodalomtörténetére vonatkozó anyag bibliográfiája. A régi magyar irodalom bibliográfiájának a kötete külön fejezetekben közli a magyar ősköltészetre, a középkorra, a reneszánszra és a barokkra vonatkozó legfontosabb szakirodalom adatait is. Valamennyi kötetünkben betűrendben dolgozzuk fel a korszak legjelentősebb íróira vonatkozó szakirodalmat. Nem törekszünk formális teljességre, az a célunk, hogy bibliográfiáinkból egyetlen olyan szakmunka, tanulmány, kritika se hiányozzék, amelynek ismerete egy-egy író életének, munkásságának feldolgozásához nélkülözhetetlenül szükséges. Balassi Bálint esetében például nem közlünk minden újságcikket vagy elmefuttatást, amit a költőről írtak, de felvesszük minden olyan közlemény bibliográfiai adatát, amely akár egyetlen fontos momentummal is gyarapította a Balassira vonatkozó szakirodalmat, vagy értékes szempontokkal gazdagította a költő mélyebb megértését, illetve értékelését.

Tervek szerint még 1964-ben megkezdődik a kézikönyv harmadik kötetének, a felvilágosodás- és reformkori irodalmunk bibliográfiájának lektorálása. A kötet szerkesztője Kókay György, munkatársa Tódor Margit. A kötet két nagy fejezetre tagozódik: az első a felvilágosodás korának irodalmát, a második a reformkorét dolgozza fel. Az eddigi anyaggyűjtő munka a korabeli lapokra, a folyóiratokra terjedt ki, de már elkezdődött az 1850 után megjelent irodalom feldolgozása is. Egy-egy korszakra vonatkozó anyaggyűjtésünk ugyanis nem áll meg a korszak határainál, hanem a legfrisebb szakirodalomra is kiterjed. A gyűjtött anyag rendezése megkezdődött, a kötet szerkezetének vázlata kialakulóban van.

A múlt század második felének irodalmi bibliográfiáját tartalmazó kötet szerkesztője H. Törő Györgyi, munkatársai: H. Kemény Katalin és Rigó László. E korszakot sajtótörténeti szempontból az jellemzi, hogy nagymértékben megszaporodnak a napilapok, folyóiratok. Ezért bibliográfiai feldolgozása is igen széleskörű gyűjtőmunkát igényel, ugyanakkor a szelektáló munka is nehéz feladat elé állítja a kötet munkatársait, mert nagy anyagból kell a legfontosabbakat kiválasztaniok. A szerkesztő az irodalomtörténeti anyagot nem bontja kisebb korszakokra, de külön alfejezetekre osztva kapja az olvasó a korszak legfontosabb elvi problémáit, legnevezetesebb irodalmi vitáit. A kor hazai irodalmának legfontosabb elvi vitáinak adatait minden eddiginél teljesebb mértékben foglalja magába, a szakember összegyűjtve kapja például a versesregény, a kozmopolita költészet, a tragédia elmélet korabeli vitáinak anyagát, valamint a korszak irodalmi ellenzékének bibliográfiai feldolgozását. Az anyaggyűjtés igen előrehaladott stádiumban van, a rendezés és ellenőrzés is tervek szerint halad, rövidesen elkészül a kötet részletes szerkezeti terve is.

A legnagyobb gyűjtőköre a huszadik századi kötetnek van és ennek következtében a válogatás mértéke is itt lesz a legnagyobb. A kötet szerkesztője Vargha Kálmán, munkatársai: Botka Ferenc, Sinka Erzsébet és Szerb Antalné. Tartalmazni fogja századunk magyar és általános vonatkozású hazai irodalomelméleti, esztétikai, műfajelméleti, verstani és stilsztikai irodalmának a bibliográfiai adatait. Az irodalomtörténeti rész három nagy szakaszra oszlik, korszakhatárok: 1919, 1945 és a kötet zárásának időpontja. A korszakhatárokon belül az anyagot az irodalmi mozgalmak, csoportosulások, elvi tömörülések, folyóiratok szerint csoportosítjuk. Az első periódusban adjuk közre az induló *Nyugat*, a *Holnap*, a *Nyugat* megelőző folyóiratok adatait, elkészítjük a század elejétől kezdődően a kialakuló szocialista irodalom, a világháború idején kibontakozó háborúellenes irodalom bibliográfiáját, és szintén külön

pontban lesz a Magyar Tanácsköztársaság irodalmi életének bibliográfiai feldolgozása. A két világháború közti periódus fontosabb alfejezetei közlik a hazai és emigrációs szocialista irodalom adatait, a népi írók mozgalmának bibliográfiáját, a korszak legkülönbözőbb irányú irodalmi csoportosulásainak és folyóiratainak bibliográfiai feldolgozását. A kötet harmadik történeti fejezete az utolsó másfél évtized irodalmi életét, legfontosabb vitáit, folyóiratait dolgozza fel. Külön fejezet a század hazai irodalmi életének bibliográfiai feldolgozása, ebben adjuk közre az írószövetségre, az irodalmi társaságokra, az irodalmi díjakra, a korszak könyvkiadására, színházi életére, irodalomtanítására és irodalomnépszerűsítésére, valamint a sajtóra vonatkozó bibliográfiát. Az előtérben jelenleg még az anyaggyűjtés áll, de a további munkafolyamatok is egyidejűleg kerülnek sorra. Nemcsak az anyag válogatása történik meg nyomban a gyűjtés után, hanem az anyag elrendezése is, a már elkészített szerkezeti terv szerint.

E bibliográfiai kézikönyv kötetei nyomban az irodalomtörténeti kézikönyv megjelenése után fognak egyenként megjelenni, féléves időközökben. A magyar irodalomtörténeti szintézist a kézikönyv hivatott megteremteni, a bibliográfiai kézikönyv pedig részint segédkönyv lesz az irodalomtörténeti kézikönyvnek, részint a további években a részletmunkák elvégzésének lesz egyik legfontosabb forrásmunkája.

Vargha Kálmán

Klaniczay Tibor—Szauder József—Szabolcsi Miklós: Histoire abrégée de la littérature hongroise. — Fitz József: A magyar nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. — Szerémi György: Magyarország romlásáról. — M. Zemplén Jolán: A magyarországi fizika története 1711-ig. — Hegedűs András: Győr irodalmi örökségéből. — Tersánszky Józsi Jenő: Nagy árnyakról bizalmasan. — Hevesi Sándor: A drámaírás iskolája. — Kiss Ferenc: A beérkezés küszöbén. — Hatvany Lajos: Öt évtized. — A Fészek. — Folia Archaeologica. (Hopp Lajos, Klaniczay Tibor, Varjas Béla, Tarnai Andor, Jenei Ferenc, Béládi Miklós, Osváth Béla, Tamás Attila, Fenyő István, Sinka Erzsébet, Kőhegyi Mihály)	636
Magyar irodalomtörténetírás. 1962. (V. Kevács Sándor)	645

Az Intézet és a Társaság életéből

Franciaországi tudományos ülészak a kelet európai reneszánsz kérdéseiről (Gyenis Vilmos)	656
A magyar irodalom bibliográfiai kézikönyvének munkálatai (Vargha Kálmán)	658

СОДЕРЖАНИЕ

A. Диосеги: Классическая и современная повесть	545
D. Керестури: Дьёрдь Фештетич и венгерская литература	557
P. Варга: Ендре Байчи-Жилински и писатели-народники	566
G. B. Немет: Жолт Бэетхи	581

Небольшие Заметки

Документация

Ш. Экхардт: Новые письменные памятники Балашши	602
Я. Силади: Художественные произведения выпущенные издательством «Непсава» между двумя мировыми войнами	612

Обзор

Сборник текстов из литературы революции и борьбы за освобождение (Шомоди Ш.)	619
Переписки Я. Ердели (Ш. Лукачи)	621
Сборник стихов Дежё Костолани (Й. Варга)	625
Ервин Шинко: Венгерская литература (И. Бан)	627
Ласло Сиклан: История словацкой литературы (И. Шандор Ковач)	629
История венгерского искусства (Т. Комловски)	632

Из жизни Института и Общества

A kiadvány előfizethető vagy példányonként megvásárolható:

az **Akadémiai Kiadónál**, Budapest V., Alkotmány u. 21.

Telefon: 111-010, MNB egyszámúszám: 46

Csekkbefizetési számla szám: 05.915.111-46

az **Akadémiai Könyvesboltban**, Budapest V., Váci u. 22.

Telefon: 185-612

a **Posta Központi Hírlap Irodá-nál**, Budapest V., József nádor tér 1.

Telefon: 180-850

Csekkszám: egyéni 61.257, közületi 61.066

(Példányonként megvásárolható a Posta nagyobb árusítóhelyein is)

Ára: 8,— Ft

Előfizetés egy évre: 42,— Ft

INDEX: 25.401

INHALT

<i>Diószegi, A.</i> : Klassische Novelle — moderne Novelle	545
<i>Keresztury, D.</i> : György Festetics und die ungarische Literatur	557
<i>Varga, R.</i> : Endre Bajcsy-Zsilinszky und die Schriftsteller der volkhaften Richtung	566
<i>Németh, G. B.</i> : Zsolt Beöthy	581

Kleinere Mitteilungen

Dokumentation

<i>Eckhardt, S.</i> : Neue Balassi-Dokumente	602
<i>Szilágyi, J.</i> : Die belletristischen Publikationen des Népszava-Verlages zwischen den beiden Weltkriegen	612

Rundschau

Textsammlung aus der Literatur der Revolution und des Freiheitskampfes (<i>S. Somogyi</i>) ..	619
Die Korrespondenz János Erdélyis (<i>S. Lukácsy</i>)	621
Gesammelte Gedichte von Dezső Kosztolányi (<i>J. Varga</i>)	625
Ervin Sinkó: Ungarische Literatur (<i>I. Bán</i>)	627
László Sziklay: Geschichte der slowakischen Literatur (<i>S. I. Kovács</i>)	629
Geschichte der ungarländischen Kunst (<i>T. Komlószi</i>)	632

Aus dem Leben des Instituts und der Gesellschaft

SZABOLCSI MIKLÓS

FIATAL ÉLETEK INDULÓJA

József Attila pályakezdése

Bp. 1963. Akadémiai Kiadó 634. l.

85,— Ft

(Irodalomtörténeti Könyvtár 11. sz.)

A József Attila életrajz most megjelent első része a költő gyermekkorát, ifjúságát, költői indulását dolgozza fel. A monográfia számos eddig nem közölt adattal világítja meg a költő és családja életét. Szabolcsi M. könyve nyomán kíséri József Attila költővé érésének folyamatát, sajátos költői hangjának a kibontakozását. A monográfia tüzetes képet ad a magyar irodalom (különösen a költészet) 1919—1923 közötti helyzetéről. A könyv a kor európai költészetére való kitekintéssel zárul.